

BESCHUIT MET MUISJES OP DE NOORDZEE

Een eerste experiment met het terugbrengen van schelpdierbanken geeft hoop dat de Noordzeebodembodem weer net zo mooi wordt als vroeger.

1. Een nieuwe generatie platte oesters groeit op in de Noordzee. 2. De 3D geprinte rifstructuur is bezet door krabben. 3. Aan de groeiranden is te zien dat de oesters het naar hun zin hebben. 4. Werken aan herstel van de zeebodem.

Het smaragdgroene water om me heen wordt steeds dieper van kleur terwijl ik langzaam afdaal langs een ongewoon dun lijntje. Het zicht is gelukkig goed, een meter of tien, zodat ik de gele haarkwal al van ver zie aankomen. Een prachtig beeld waarmee de Noordzee bij mij zijn reputatie als mooiste duikgebied ter wereld weer bevestigt. De gele haarkwal is de grootste kwal ter wereld. Deze sierlijke "blob" kan meer dan twee meter groot worden met tentakels van 37 meter – een van de langste dieren ter wereld. Ik schrik net op tijd op uit mijn bewonderende mijmering om de tentakels van het beest te ontwijken, want in schoonheid schuilt ook gevaar. Een aanvaring met de tentakels laat een indruk achter waar je lang "plezier" van kunt hebben. Ik stijg iets op en laat het beest rustig onder me door glijden in de milde stroming. Onderaan het lijntje wacht buddy Reindert Nijland. De afdaallijn eindigt niet zoals gewoonlijk bij een wrak maar bij een kooi van draadstaal, op 28

meter diepte. In die kooi zit een aantal rekjes en als ik goed kijk zie ik de reden waarom we hier zijn: oesters!

Die zaterdagochtend ervoor was het al vroeg druk in de haven van Scheveningen. Aan de kade ligt het stoere expeditie schip de Cdt. Fourcault. Voor de tweede keer dit jaar scheep ik in voor een tiendaagse expeditie naar de Noordzee en voor de tweede keer kan ik niet wachten tot we aan de slag kunnen. Tien dagen op pad met 29 gelijkgezinde vrijwilligers, op jacht naar verspeelde visnetten, vislijnen, lood en deze keer een extra taak met een zwarte rand: de rotzooi van de MSC Zoe. Maar er staat ook iets speciaals op het programma: een bezoek aan de Borkumse Stenen, mijn favoriete gebied op de Noordzee. Een paar dagen voor vertrek neemt de wind af en draait naar het zuidwesten waardoor de golfhoogte boven de Wadden al snel inzakt tot duikbare hoogte. Dus loop ik op zaterdagmorgen ba-

lancerend met een dubbelset op mijn rug over de loopplank het schip op. Het dek krioelt van andere vrijwilligers en tussen de begroetingen en kennismakingen door vult het schip zich met duikuitrustingen. Het schip moet haast wel zuchten onder de hoeveelheid materiaal die aan boord wordt gebracht, maar stoer als altijd geeft ze geen krimp onder de duizenden kilo's extra gewicht.

Stille ramp

De bodem van de Noordzee is een grote zandbak met slechts hier en daar een oase in de vorm van een wrak. Dat was niet altijd zo. Zo'n 150 jaar geleden was meer dan de helft van de bodem bedekt met veenblokken, zwerfkeien en oesterbanken. En dit zogenaamde harde substraat is van levensbelang voor heel veel soorten in de Noordzee. Een plek die zich niets aantrekt van de eeuwige cyclus van eb en vloed. Een plek om eitjes te leggen, een plek om te schuilen als je opgroeit, maar dus ook

Niet alleen leven de **oesters** nog, ze zijn **enorm gegroeid** en er zijn **baby oestertjes** gevonden.

een plek om te jagen op al dat jonge grut dat zich verschuilt. Met de opkomst van de gemotoriseerde visserij zijn deze gebieden vrijwel volledig leeggevestigd. Een kale zandvlakte bleef achter. Het verdwijnen van deze gebieden heeft ervoor gezorgd dat naar schatting zestig procent van de soorten uit de Noordzee is verdwenen. Zou zo iets boven water gebeuren, dan was de ophef ongekend. Verstoep onder het wateroppervlak heeft deze stille ramp zich vrijwel zonder aandacht voltrokken.

Maar daar komt verandering in. Sinds een aantal jaren worden er pogingen gedaan om de oesterbanken terug te brengen. Het Wereld Natuur Fonds, in samenwerking met ARK Natuurontwikkeling, heeft in mei 2018 80.000 platte oesters, negen 3D geprinte rifstructuren en vier onderzoekskooien te water gelaten op de Borkumse Stenen. En tijdens onze expeditie komt het moment van de waarheid: hoe hebben de oesters zich gehouden? Blijven de oesters leven? Groeien ze? Planten ze zich voort? Overleven de nakomelingen in het wild? Het rek waar onze afdaallijn op eindigt is bedoeld om de vorderingen van de oesters te kunnen monitoren. Bovenop de constructie is een zogenaamde "acoustic release" gemonteerd. Een ingenieus stukje techniek: twee kleine drijvertjes zitten in een afgesloten bus. Deze kan door een akoestisch signaal op afstand worden geactiveerd zodat de boeitjes omhoogschieten aan een dun lijntje naar de oppervlakte. Voilà: locatie gevonden!

duikspotter

powered by nob

Al vanaf
€2,50
per maand!

Dé inspiratiebron voor je volgende duik!

DE VOORDELEN

- Toegang tot honderden artikelen uit *Onderwatersport Magazine*
- Stel vragen aan experts
- Sla jouw favorieten op

KIES JE VOOR EEN JAARACCOUNT?

Dan krijg je bovendien:

- 6x per jaar *Onderwatersport magazine*
- Een duikverzekering

De eerste maand op Duikspotter is gratis, daarna betaal je €2,50 per maand. Een jaaraccount kost €43,-.

GRATIS TOEGANG VOOR NOB-LEDEN

Ben je lid van de NOB? Dan heb je gratis toegang tot Duikspotter! Maak een profiel aan op Duikspotter en koppel je gegevens aan dit profiel. Je kunt dan direct honderden artikelen uit *Onderwatersport Magazine* terugvinden.

Honderden duikartikelen lezen?
Ga naar [Duikspotter.nl](https://duikspotter.nl) en maak een profiel aan!

duikspotter.nl

[/Duikspotter](https://www.facebook.com/Duikspotter)

[/Duikspotter](https://www.instagram.com/Duikspotter)

duikspotter
powered by nob

Schelpdierbanken: de riffen van de Noordzee

Waar koraalriffen in de tropen een hotspot zijn voor onderwaterleven, zo zijn schelpdierbanken dit voor de Noordzee. Vroeger was een vijfde van de Noordzeebodem bedekt met schelpdierbanken, maar deze zijn aan het einde van de negentiende eeuw bijna helemaal verdwenen door overexploitatie, ziekten en koude winters. Dat terwijl de schelpdierbanken enorm belangrijk zijn voor een gezonde Noordzee. Op een schelpdierbank leven wel twee keer zo veel soorten dan op de omliggende zandbodems. De banken die de schelpen vormen, zijn een kraamkamer, rustgebied en voedselbron voor allerlei dieren. Om deze reden werken het Wereld Natuur Fonds en ARK Natuurontwikkeling aan het terugbrengen van deze riffen in de Noordzee.

Met het uitzetten van de eerste proefprojecten werd per toeval een bestaande, wilde schelpdierbank gevonden voor de kust van Zeeland. Deze bank gaf enorm veel inzicht in hoe een gezond oesterrif eruit kan zien. Hierdoor kwam het hele project in een stroomversnelling. Het werd mogelijk om niet enkel schelpdierbanken in de ondiepe kustzone actief te herstellen, maar ook om proberen te starten op grotere diepte waar de oesterbanken van origine voorkwamen. Vanwege de aanwezigheid van natuurlijk hard substraat en in overleg met vissers werd de Borkumse Stenen als proeftuin gekozen.

Hard substraat is van levensbelang voor heel veel soorten in de Noordzee.

Noordzeerif

Onderaan het lijntje keert buddy Reindert zich even naar mij toe, geeft een oké-teken en we zijn op weg. Meteen vanaf het begin weet ik weer waarom ik zo van dit gebied hou. Pitvissen, kliplipvissen, zandgrondels, harnasmantjes; waar je ook kijkt is er iets leuks te zien. Een groepje felrode jonge mulen scharrelt tussen de schelpkokerwormen, die ze met hun voeldraden afspeuren naar voedsel. Een groot deel van de bodem hier bestaat uit schelpkokerwormen, grind en stenen. Een mooie basis voor een Noordzeerif en nu liggen daar ook nog eens oesters tussen. Ik zie er vele tientallen liggen. Ze hebben vrijwel allemaal brede groeianden aan de schelp, een eerste bewijs dat ze het naar hun zin hebben. Een klein deel van de oesters is dood maar zelfs dan vormen ze een nuttige bijdrage aan het project. Door de jaren heen vormen de lege schelpen van de oesters een dikke laag waarop jonge oesters zich weer kunnen hechten.

Tussen twee oesters zie ik twee kleine knikkertje boven het zand uitsteken. Als ik dichtbij kom schiet een sepiola ervandoor met achterlating van een klein wolkje inkt. Twee van de tien armen gaan omhoog en als een echte kungfu inktvis komt hij dreigend op me af. Wellicht een knauw voor zijn ego, maar het enige wat ik denk is: wat ontzettend schattig... We volgen de gidslin die beroepsduikers voor ons hebben achtergelaten en komen bij een van de 3D geprinte kalkzandsteenstructuren die tegelijk met de oesters zijn geplaatst. Hoewel eigenlijk bedoeld voor de oesters is het blok helemaal in bezit genomen door de clan der geleedpotigen. Onder het blok woont een enorme kreeft, in de kleine gaten een paar zwemkrabjes en bovenop het blok zit de "Godfather": een enorme Noordzeekrab die zijn territorium overziet. En hij zag dat het goed was. Niet alleen leven de oesters nog, ze zijn enorm gegroeid en als kers op de taart zijn er baby oestertjes gevonden. Dit betekent dat de oesters niet alleen nakomelingen krijgen maar ook dat deze fragiele larven een

plekje vinden waarop zij kunnen opgroeien tot een nieuwe generatie platte oesters. Het heugelijke nieuws wordt uiteraard gevierd met beschuit met muisjes.

Herstel

De oesterbank vormt een schril contrast met de kale zandbodems waar 95 procent van de Noordzee uit bestaat. Maar de teruggang wordt gestopt: dit experiment is tot nu toe een erg succesvolle poging om de zandbak weer om te vormen tot het geweldige biotoop dat ik afgelopen drie kwartier heb mogen aanschouwen. We zijn inmiddels aan het eind van de lijn gekomen en beginnen aan onze kleine bijdrage aan dit project: het inzwemmen van de gidslin. Met pijn in mijn hart begin ik aan de opstijging maar de teruglopende luchtvoorraad en de inmiddels stevige stroming laten ons geen keuze. Onder ons blijft een spectaculair mooi gebied achter, waar de mens nu niet eens verantwoordelijk is voor achteruitgang maar een bijdrage levert aan herstel. |